

Nyéki Károly

„... imádkozzatok értünk, hogy mielőbb meghaljunk...”

**HALÁLOZÁSOK
A MÁTÉSZALKAI GETTÓBAN**

1944 április-május

MÁTÉSZALKA

1999

50 622

Mátészalka - mint a körzeti gettó színhelye

A szatmári nagyközség Trianontól kezdődően Észak-Erdély visszacsatolásáig megyeszékhely volt. (*Szatmár-Bereg-Ugoesa vm.*) 1940-től járási székhellyé degradálódott. Jelentős számú zsidóság élt itt, a munkaszolgálatban lévöket és a más helységben tartózkodókat (pl. Budapest) leszámítva az 1940-es népszámlálás szerint 1555 fő. Ez a szám április 16-tól Pészach első napjától kezdődően, az első vidéki csoportok megérkezéséig állandóan emelkedett.

Mátészalkán ún. körzeti gettó volt, amit a hivatalos köznyelvben csak zsidó gyűjtőtábornak neveztek. Legközelebb *Nagykárolyban* volt még gyűjtőtábor, de az ittlévöket átszállították a *szatmárnémeti* gettóba. *Nyíregyházán* kb. 20.000, *Kisvárdán* kb. 12.000 volt a létszám. A *vásárosnaményi* járásból *Beregszászra* vitték az áldozatokat.

(A mátészalkai gettóban mégis voltak vásárosnaményi járásbeliek, *Tiszaszalkáról.*)

A hatóságok a mátészalkai gettó területét kijelölték a következőképpen: a keleti oldala a *Kossuth utca* volt, délen a *Rákóczi utca*, északon a *Gr. Tisza István utca* (ma *Bajcsy-Zsilinszky utca*), míg nyugaton a *Zöldfa utca*. Ez később módosult, amikor a máramarosiakat hozták Mátészalkára, ekkor bővítették a nyugati részt, mely érintette a Rákóczi utca másik részét, valamint a régi református temető területét. (Ma egy általános iskola térsége.)

Figyelemreméltó, hogy máshol általában a városon kívül eső területen jelölték ki a gettó helyét (téglagyár, cigánytelep stb.). Ez Mátészalkán pontosan a belvárosban történt, nagyon is praktikus okból: közvetlenül a gettó mellett volt a *Szalkai Gyártelep* és a *Schreiber-féle fatelep*, ezekből vasúti iparvágány csatlakozott a főútvonalhoz. Mint később beigazolódott, megfelelő számú vasúti eszközzel rendelkező terület volt, a bevagonírozást és szállítást aránylag rövid idő alatt végrehajtották.

Kérdés, hogy Mátészalkára honnan és hány személyt gyűjtöttek össze? *Helyiek* kb. 1.200-an lehettek, *vidékről* sem voltak többen, mint 7.000-8.000 személy. (A családfők, munkaképes férfiak zöme *munkaszolgálatban* volt. Most nincs terünk annak vizsgálatára, hogy milyen elképzelések szerint történtek a gyors behívások, ezzel tulajdonképpen sok ezren ideiglenesen mentesültek a deportációtól - a szinte biztos haláltól.)